

Justitiedepartementet
Åklagarenheten
103 33 Stockholm

Ju2020/02095/Å

Sveriges Radio AB:s remissyttrande över departementspromemorian Registrering av kontantkort, m.m. (Ds 2020:12)

Sveriges Radio AB har inbjudits att lämna synpunkter på förslagen i promemorian.

Sveriges Radio ifrågasätter inte att brottsbekämpande myndigheter har behov och nytta av en registreringsskyldighet men anser inte att det väger tyngre än motstående intressen. Sveriges Radio avstyrker därför förslaget om införande av en registreringsskyldighet för kontantkort.

Som redovisats i promemorian används anonyma kontantkort i stor utsträckning i den journalistiska verksamheten. Oregistrerade kontantkort används inte sällan av källor som skaffat ett sådant inför kontakten med en redaktion. Det förekommer också att journalister förser en källa med ett anonymt kontantkort för att kommunikationen fortsättningsvis ska ske på ett säkert sätt. Oregistrerade kontantkort är dessutom ett verktyg för journalister att skydda sig i situationer där det inte är lämpligt att använda sin egen identitet. Det kan handla om att det krävs ett telefonnummer för att man ska kunna registrera sig på olika sociala medie-sajter som journalisten behöver tillgång till för att t.ex. kartlägga extremism eller sexuella övergrepp mot barn. Journalister kan också behöva arbeta "under cover" för att få tillgång till vissa miljöer och viss information. I sådana situationer är en icke spårbar mobil ibland helt nödvändig.

105 10 Stockholm
Besök: Oxenstiernsgatan 20
Tel: 08-784 50 00
Fax: 08-784 15 00

Org.nr: 556419-3232
Styrelsens säte: Stockholm

Som anges i promemorian har användningen av anonyma kontantkort varit en avgörande förutsättning för ett stort antal journalistiska granskningar. Avslöjanden där journalister på Sveriges Radio under de senaste åren har haft kontakt med personer genom anonyma kontantkort handlar bland annat om misstänkt terrorism i Sverige och om personer som riskerar förföljelse i Sverige av säkerhetstjänster från andra länder.

Flera av de senaste årens stora journalistiska avslöjanden har t.ex. visat på övergrepp från rättsväsendet, oskyldigt dömda, misslyckade utredningar. En källa kan mycket väl vara en person som utreds av polis och vars elektroniska utrustning övervakas och vars telefon polisen kan begära ut loggar för. Den tystnadsplikt som gäller för uppgifterna räcker därför inte som skydd för en anonym källa.

I promemorian framhålls att det måste finnas möjlighet till anonym kommunikation i vissa situationer och att det idag finns sådana alternativ till anonyma kontantkort. Sveriges Radio ser inte att de alternativa möjligheterna är av den karaktären att de kan ersätta användningen av oregistrerade kontantkort.

I tiden före kontantkortet var det ganska lätt att kommunicera per telefon utan att bli upptäckt. En källa kunde gå till en telefonkiosk och ringa. Då var det i princip omöjligt att spåra vem som ringde om källan inte var förföljd. Idag finns inte den möjligheten. En mobiltelefon med kontantkort är att likna vid en telefonautomat. Flera andra länder har kvar sina telefonautomater/kiosker, men i Sverige finns de knappast.

Ett annat sätt att kommunicera är att använda vanlig postgång och sedan träffas fysiskt på förutbestämda platser vid förutbestämda tidpunkter. Av säkerhetsskäl, för både källan och journalisten, kan det vara förenat med risker. Källan kan vara rädd för repressalier från någon som följer efter eller ser mötet och journalisten har inte genom en muntlig kontakt kunnat bilda sig en uppfattning och göra en bedömning av den person man ska träffa. En sådan kommunikation är därför inte alltid lämplig.

När det gäller källskydd är det inte i första hand innehållet i ett meddelande som utgör den känsliga informationen utan den kommunicerandes identitet. Det är riktigt att det finns krypteringslösningar för mejl, chatt, app och sms, men de är inte anonyma. Det är själva meddelandet som skyddas, medan avsändaren fortfarande är identifierbar. Ett exempel är den krypterade appen Signal, som av många journalister används för säker kommunikation. Men också den är beroende av ett oregistrerat kontantkort för att fullt ut kunna fungera som en anonym tjänst.

Samma problematik finns när det gäller den proportionalitetsbedömning som görs i promemorian. Där anförs bl.a. att det bör beaktas att de abonnemangsuppgifter som skulle behandlas till följd av en registreringsplikt i sig inte kan anses vara särskilt känsliga och att det därför inte är fråga om mer än en begränsad inskränkning av den enskildes rätt till

personlig integritet. För den som vill kunna nyttja sin grundlagsskyddade rätt att anonymt lämna uppgifter för publicering är uppgiften om namn och identitet emellertid synnerligen känslig.

Ett införande av registreringskyldighet skulle innebära ett allvarligt försvårande av möjligheten till anonyma kontakter med journalister och innebär dessutom en risk för att personer, av rädsla att bli avslöjade, avstår från att ta kontakt med en journalist och att viktiga uppgifter därmed inte kommer fram i offentligheten.

Sveriges Radio anser att de negativa konsekvenserna för den journalistiska verksamheten och meddelarfriheten är av allvarigare slag än vad som redovisas i promemorian. Mot bakgrund härav och de invändningar som finns mot förslaget effektivitet bör proportionalitetsbedömningen, precis som i tidigare lagstiftningsärenden, leda till att förslaget inte läggs fram. Sveriges Radio avstyrker således förslaget om införande av en registreringskyldighet för kontantkort.

Stockholm den 19 oktober 2020

Cilla Benkö
verkställande direktör